

Kaikki alkaa sivistyksestä

KUVA: EIJÄ ASSOLA VIRTÄ

Ei arvannut paimiolainen pienviljelijä August Pyölniittu 90 vuotta sitten Kansanvalistusseuran kotiopintosihteri Onni Tolvaselle kirjoittaessaan, millaista koulutustoimintaa hän tuli silloin sattumalta sysänneeksi alkuun. Pyölniittu oli kirjoittanut Tolvaselle maaliskuussa 1920 ja tiedustellut luonnontieteiden kirjeopiskelun mahdollisuutta, mutta tuntematon opiskelutapa arvelutti häntä.

Joko palavan tiedonjonon sa vuoksi taikka Tolvasen kirjeen rohkaisemana August kuitenkin tilasi fysiikan kirjekurssin ja näin hänestä tuli 15.4.1920 Kansanvalistusseuran Kirjeopiston ensimmäinen opiskelija. Myöhemmin Kansanvalistusseuran johto joutui hieman pakeksuen toteamaan, että kirjeopistotoiminta ei alkanut muodollisesti oikeassa järjestyksessä. Perustamisasiakirjaa ei ole, mutta aloitettu mikä aloitettu. Näin sai suomalainen etäopetus alkunsa.

AUGUST PYÖLNIITTU OLI ITSENÄINEN AJATTELIJA

Paimiolainen August ”Aku” Pyölniittu oli syntynyt vuonna 1887 torppariperheeseen. Augustin jälkeen perheeseen syntyi vielä kaksi tyttäretä, **Ida** ja **Olga**. August kävi kansakoulun ja rippikoulun. Pyölniittun elämän suuri haaste oli hänen erilaisuutensa, jota hän itsessään aavisteli jo 15-vuotiaana. Suureksi elämän epäkäytännöllisyydeksi muodostui suhde isän ammattiin ja maatalaan. Hän ei halunnut ryhtyä viljelijäksi, vaan tiedemieheksi ja keksijäksi – käytännössä se oli vaikeaa. Varattomuus, yhteiskuntaluokka ja perheen elättämismuutos pakottivat Pyölniittun jatkamaan isänsä ammattia.

25-vuotiaana (6.1.1912) Aku kirjoitti ”elämäkerran”, lyhyen katsauksen elämänsä saavutuksiin:

Olen syntynyt 21 pv marraskuuta 1887. [...] Vuonna 1902 aloin aavistaa, että minussa on jotakin, joka saa uskomaan, etten ole samanlainen kuin tavalliset ihmiset. Vuonna 1906 tulin varmuuteen siitä, mikä se jotakin on, joka kieltää minua torpanpoikana jatkamasta isäni ammattia. Warmana ja itsetietoisena otin uusien

keksintöjen tekemisen elämäntehtäväkseni. Ensin olivat koneelliset keksinnöt etusijassa, mutta sittemmin ovat aatteelliset keksinnöt tulleet minulle yhä tärkeämmiksi. Vuonna 1904 luin Tigerstet'in Geologiaa. Siitä asti olen pitänyt polveutumisoppia luonnollisena asiana. Vuonna 1905 katosivat viimeisetkin epäilykset raamatun auktoriteetista. Keksin teorian, joka osoittaa raamatun ja tieteen välisen ristiriittaisuuden näköhäiriöksi. Vuonna 1908 luin Hindheden Ravintomme uudistus. Siitä asti en ole luottanut tieteen auktoriteettiin niin paljon kuin siihen asti. Vuonna 1910 luin Blatehford'in kirjan Iloinen Englanti, jonka vaikutus oli minuun sangen suuri, mutta tulin päinvastaisiin johtopäätök-

siin kuin kirjan tekijä. Keksin uuden selityksen sosiaalisiin kysymyksiin. Tärkein keksintöni on cornarolismi perusteineen. Se on uusi ja itsenäinen vastaus kysymyksen: Miten koko ihmiskunta ja yksityinen ihminen voi tulla täysin onnelliseksi.

Tällaisia ajatuksia kasvoi torpparin pojan päässä. Ne kertovat kirjoittajansa elämäntunnetusta ja siitä siveellisestä ja sivistyksellisestä asenteesta, johon hän seuraavina vuosina keskittyi monin tavoin. Jo näitä Pyölniittun varhaisia tekstejä lukiessa tuntuu johdonmukaiselta, että juuri hänen kaltaisestaan henkilö-

tä tulisi Kirjeopiston ensimmäinen oppilas. On vaikeaa kuvitella toista kansanihmistä, joka Augustia enemmän olisi koko elämänsä pohtinut sivistystä ja sen merkitystä, joten August Pyölniittu ja Kansanvalistusseuran Kirjeopisto olivat kuin luodut toisilleen.

KOTIOPINTOKERHOT KIRJEKURSSIEN EDELTÄJINÄ

Kirjeopetuksen alku pohjautui Kansanvalistusseuran tuolloin organisoimaan kotiopintotoimintaan, jota varten oli kotiopintosihteriksi palkattu **Onni Tolvanen**. Hänen kokoamassaan *Kansalaisopintokirjassa* (WSOY 1920) kuvattiin erilaisia kursseja kirjallisuusvinkkeineen, joita opintokerholaisille ja kotona opiskeleville suositeltiin.

Koska Tolvaselta kyseltiin kirjeitse paljon neuvoja opintoasioissa, hän sai ajatuksen, että eri aloja omin päin opiskeleville voitaisiin tarjota kirjeellisesti suoritettavia kursseja. Kirjeopiston oppilaat -luettelo alkaa merkinnöillä August Pyölniittun henkilötiedoista, joissa hänen ammatikseen mainitaan pikkutillallinen. Tässä pienessä ansioluettelossa mainitaan myös kansakoulu 1899–1903 sekä kotiopintoja vuonna 1917 oppikirjana Kotikasvatuksen kotiopintokirja 3.

Kirjailija ja toimittaja **K.N. Rauhalan** toimittamassa *Isänmaan kirja* -teoksen neljännessä osassa on teemana sivistys. Se sisältää artikkelin ”Kansanmiehen totuuden etsijänä: **Hannes Gebhardin** kirjoituksesta Suomen osuustoimintalehdessä”. Tässä tarkoitettu henkilö on kansakoulun käynyt pienviljelijä P! Rauhalan kirja ilmestyi 1928 ja oli tarkoitettu mm. opintokerhojen käyttöön. Ehkäpä tekijän alkukiihtöksissä mainitsema Onni Tolvanen Kansanvalistusseurasta oli vaikuttanut siihen, että juuri Pyölniittun tarina on otettu oppikirjaan esimerkiksi kansan syvien rivien sivistyksestä.

Vuonna 1944 Kirjeopisto pyysi ensimmäisen oppilaan muistoja opintovuosilta. Pyölniittu vastasi pyyntöön: [...] *Kurssin suoritus yleensäkin oli aikaavievää. Tämän olisi pitänyt olla selviö jo alunal-*

